

Биологични аспержи – особености на разсадопроизводството и технология на отглеждане

Автор(и): доц. д-р Цветанка Динчева, ИЗК "Марица" в Пловдив; доц. д-р Емил Димитров, ИПАЗР "Никола Пушкиров", София

Дата: 04.06.2025 *Брой:* 6/2025

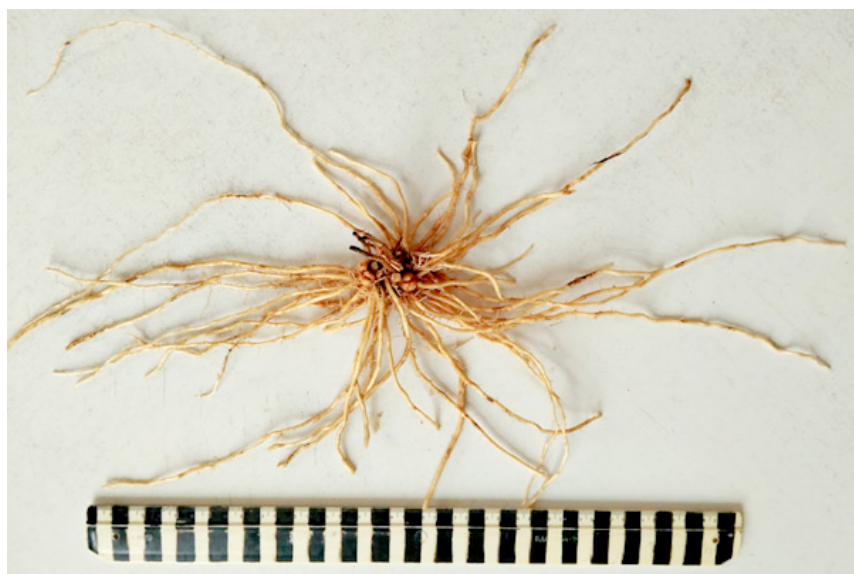
Резюме

През последните години нараства интересът към аспержите от фермери и консуматори. Отглеждането им в условия на биологично поле и получаването на здравословна и качествена продукция рано напролет увеличава стойността ѝ като значима култура на пазара, която същевременно спомага и за увеличаване на разнообразието от зеленчуци. Културата е многогодишна, устойчива на трайни ниски температури през зимата и продължителни засушавания през лятото. За разлика от традиционно отглежданите зеленчукови култури в страната аспержите се отличават със специфична технология на култивиране. През пролетта, от началото на април до края на май, в началото на вегетацията се извършва реколтиране на консумативната част – младите леторасты на височина около 20-22 см, а от началото на юни растенията се оставят в свободен растеж. Вегетацията приключва с първите есенни слани в края на октомври-началото на ноември.

Насажденията от аспержи се създават посредством разсад или чрез коренища. Отглеждането им с използването на коренища като посадъчен материал забавя периода на реколтиране на насаждението с една година и първите добиви се регистрират на втората година след засаждането.

Отглеждане на аспержи за коренища

Отглеждането на аспержи може да бъде извършено чрез отглеждане на разсадни растения, с продължителност на разсадопроизводството около 3 месеца и да се ускори встъпване в реколтиране на насажданието с една година. Този методи на отглеждане на културата дава предимство в по-ранното предлагане на продукцията на пазара, като през първата година след засаждането се реализира малък добив. Разсадните растения обаче се характеризират със слаб хабитус и слабо развита коренова система, в резултат, на следващата година те формират по-крехки и слаби леторасты, които не отговарят на изискванията на пазара. Това донякъде може да се компенсира с подходящи биологични торове.

Коренище от аспержи

По стара утвърдена технология аспержите са се отглеждали от коренища. Коренищата са от растения, отглеждани като разсадни в продължение на една година. Дългият период на вегетация дава възможност за формиране на добре развити растения със силни коренища, които на следващата година образуват леторасты, отговарящи на изискванията на пазара. Използването на подходящи органични торове и схема на торене спомага за отглеждането на по-мощни растения. Тази технология, с продължителност от 7-8 месеца осъществява посадъчния материал, но гарантира по-качествена продукция и стабилен добив от насаждението.

Засаждане на коренищата

Отглеждането на растения за коренища, като посадъчен материал за създаване на насаждение по биологичен начин трябва да се извърши на сертифицирано биологично поле. При избора на място трябва да се обърне внимание на почвения профил и запасеността на почвата с основните хранителни елементи. Аспержите предпочитат алувиално-ливадна почва, която да е леко песъчливо глинеста в повърхностните 0-30 cm, богата на хранителни вещества. Площите трябва да са чисти от плевелна растителност, така че от решаващо значение е видът на предшественика. Това трябва да се съблюдава абсолютно стриктно, от гледна точка на забраната за употреба на хербициди в биологичното производство и опасността да се провали отглеждането на аспержите.

За предпочитане е да се използват площи след житни култури или зеленчукови, които приключват вегетация до края на месец октомври и дават възможност за подготовка на почвата. Преди сеитбата почвата трябва да е в добро градинско състояние, с рохкава структура. Сеитбата на семената се извършва в края на месец април. За предпочитане е профилиране на почвената повърхност на висока леха, с 3 ленти и осигурено напояване посредством капкова система. Добър ефект оказва използването на поливни маркучи с разстояние между капкообразователите 10 cm. Семената се сеят на разстояние 8-10 cm за да имат достатъчно пространство за формиране на добре развити коренища. Препоръчително е прореждане на растенията при по-голяма гъстота. След поникване на растенията от аспержи и при поява на първите плевели е необходимо да се извършва плевене, а по-късно разрохкване на почвата и окопаване на растенията. Установено, е че добър ефект оказва торене на растенията при разсадопроизводството с Лумбрикал в норма 1 L/1,6 m²., еднократно в периода юни – юли, когато все още има възможност за окопаване на растенията, те не са твърде големи и са във фенофаза 3-4^{-то} разклонение.

За оптимално развитите на растенията трябва да се поддържа почвена влага около 70-80% от ППВ. Необходимо е поливане два или три пъти в седмицата съобразно климатичните условия и екстремното повишаване на атмосферната температура през месеците юли и август, когато може и по-често да се извършват поливки, защото растенията имат плитка коренова система и могат да загинат от недостиг на влага.

Ларви и възрастна на дванадесет точков аспержов листоят (Crioceris duodecimpunctata)

Основен проблем при биологичното отглеждане на аспержи за коренища е борбата с вредителите. Тази култура се напада от дванадесет точков аспержов листоят (*Crioceris duodecimpunctata*), като повреди нанасят възрастните индивиди и ларвите. Особено опасни са ларвите, които много бързо изяждат кладодиите и растенията загиват в случай, че бързо не се извърши третиране с продукти за растителна защита.

Възрастнен индивид на дванадесет точков аспержов листоят (Crioceris duodecimpunctata)

Ограничен е изборът на био продуктите за защита и се прилагат широкоспектърни инсектициди, разрешени за употреба при биологичното производство. Задължително се проверяват растенията за ларви, които с много дребни и при първа поява се извършва третиране. По отношение на болестите младите растения много рядко се нападат от причинителя на ръжда.

С първите есенни слани растенията променят цвета си в златисто-жълт, което е индикация за края на вегетацията. Надземната маса се изрязва и се изхвърля извън полето, растенията се окопават и заземяват. На следващата година при подходящи условия през периода февруари –март се извършва изваждане на коренищата от почвата, сортират се и се избират добре развитите и здрави, след което се засаждат на постоянно място. Не трябва да се забавя ваденето на коренищата, защото в края на март-началото на април времето се затопля и се провокира растеж на леторастите. Ваденето на коренищата се извършва с нож-скоба, на дълбочина в почвата около 15-12 см, за да не се наранят

коренищата и с помощта на вила се почиства почвата от тях. Почвата не трябва да е преовлажнена или суха за да не се накъсват коренищата при вадене. Качествен посадъчен материал от аспержи е със среден диаметър около 40 cm и свежа маса 60-65 g. Коренищата могат да се съхраняват за около 2-3 седмици преди засаждане.

Създаване на насаждение от аспержи

Браздене на площта, непосредствено преди засаждане

Извадените коренища се засаждат на площи, след дълбока оран, няколкократно дисковане и профилиране на бразди. Разстоянието между браздите е 80 cm, но при наличие на малогабаритна техника е препоръчително то да е съобразно работната ширина на машината. Разстоянието между растенията в реда е 45-50 cm. Коренищата се нареждат на дъното на браздата, с растежните връхчета нагоре и се покриват с почва. Когато отглеждането на културата е по технология за зелени аспержи дълбочината на браздите е около 20 cm, но за бели (етиолирани) свещи е 30 cm.

Аспержи съответно първа и втора година на засаждане

Първата година след засаждане растенията се оставят в растеж, без реколтиране. Прибиране на продукцията започва от втората година след засаждане, като младите леторасты се реколтират за около 2-3 седмици, не повече, за да не се изтощават растенията. На третата година беритбения

период се удължава и е с продължителност от около 4-5 седмици. Аспержовите насаждения стандартно се реколтират около 2 месеца от началото на април до края на май.

Първи леторасты

През последните 2-3 години с промените на климата растежът на леторастите се провокира от затопляне на времето, вегетацията започва от края на март, но в първата десетдневка на април времето рязко се променя, създават се условия за слани, а младите леторасты са чувствителни на мразове и реколтата се компрометира. Драматично намаляват приходите от ранната продукция и това оказва негативен ефект върху производството. Със затопляне на времето растенията формират нови леторасты, но времето на адаптация скъсява периода на реколтиране, което е сериозен проблем за производителите.

Аспержите са сухоустойчива култура, но за да се осигурят високи и стабилни добиви трябва да се отглеждат при поливни условия, като се поддържа оптимална почвена влажност 70-80% от ППВ. Удачно е поливането с капкова система, с разстояние между капкообразователите 10 cm. Честотата на поливките се определя от климатичните условия.

Борбата с плевелната растителност, особено с коренищните видове при биологично отглеждане на културата, е трудна и трябва да се извършват възможно повече ръчни окопавания и механизирани обработки през вегетацията.

Както и при биологичното отглеждане на коренищата за посадъчен материал, борбата с болестите и неприятелите е трудна. Препоръчително е отглеждането на няколко сорта аспержи в едно насаждение, където вредителите избират по-чувствителните от тях.

В края на октомври - началото на ноември, когато се създават условия за слани, с понижаването на температурите растенията променят оцветяването си от зелено в златисто-жълто. Надземната част се изрязва на височина около 1 cm над почвената повърхност и се изнася извън насаждението. Почвата около растенията се окопава и се внасят органични торове. Добър ефект оказва Лумбрикал, внесен предзимно или ранно пролетно. Торовата норма на органичните торове нараства с остаряване на насаждението за да се поддържа стабилен и висок добив. Насаждението от аспержи достига максимум на продуктивност 10-11 –та година, а отглеждането на културата е рентабилно до 15 години.

Литература

1. Lorlowhakarn¹, S. Piyatiratitivorakul and W. Cherdshewasart¹, 2008, Organic Asparagus Production as a Case Study for Implementation of the National Strategies for Organic Agriculture in Thailand, Thai Journal of Agricultural Science, 41(1-2): 63-74).
2. Bulluck III, L.R., Brosius, M., Evanylo, G.K., Ristaino, J.B. 2002. Organic and synthetic fertility amendments influence soil microbial, physical and chemical properties on organic and conventional farms. Appl. Soil Ecol. 19:147-160.
3. Drost DT (1999) Soil water deficits reduce growth and yield of asparagus. Acta Hort 479: 390-393.
4. Omran AS (1998) Effect of some fertilizer treatments on growth, yield and quality of asparagus (*Asparagus officinalis* L.). Ph.D. Thesis Ain Shams Uni, Egypt 99 pp.
5. Gonzalez, M. I.; Pozo, A. del, 2002, Influence of planting depth and plant population on yield and quality of green asparagus, Acta Horticulturae(589), 123-127